

Милин Сава*

Универзитет у Београду

Православни богословски факултет, Београд

Однос вере и крштења према Мк 16, 16

Апстракт: У духовним разговорима са верницима често се пројављује мишљење да без крштења нема ни спасења. Верници овакав став заснивају на речима Господа Исуса Христа: „Који повјерује и крсти се биће спасен; а који не вјерује биће осуђен” (Мк 16, 16), као и на речима: „Ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божије” (Јн 3, 5). У раду се анализира утемељеност таквог гледишта. Најпре се наводе речи из *Новога заветта*, као и из светоотачке литературе, које истичу значај свете тајне крштења, али се потом износи и друга аргументација из *Светог писма Новога заветта* која сведочи да сам чин крштења није довољан за спасење. Најочигледнији је пример капетана Корнилија који се испунио Духом Светим иако још није био крштен. Такође, видимо да се и покајани разбојник на крсту спасао јер је приказао искрену веру. У закључку се истиче да је основни критеријум за спасење вера, а све према речима Спаситеља записаним код Светога апостола и јеванђелисте Јована: „Заиста, заиста вам кажем: Ко моју ријеч слуша и вјерује Ономе који ме је послао, има живот вјечни, и не долази на суд, него је прешао из смрти у живот” (Јн 5, 24).

Кључне речи: Крштење, Евхаристија, спасење, вера, Црква.

Смисао човековог живота је спасење, и то не само лично спасење него спасење и његове породице, његовог народа, целе творевине. Ово је нарочито важно истаћи, јер се не спасава човек сам. Човек се спасава само кроз другог. На то нас упућују речи Господње: „Ходите благословени Оца мојега; примите Царство које вам је припремљено од постања свијета. Јер огладњех, и дадoste ми да једем; ожедњех, и напојисте ме; странац бијах, и примисте ме; наг бијах, и одјенусте ме; болестан бијах, и посјетисте ме; у тамници бијах, и дођосте мени” (Мт 25, 34–36). Без другог кога ћемо волети, помагати, бринути се о њему, чувати га – не можемо да будемо добри. Уосталом, човек кроз другог упознаје и себе самог. Јер да ли за себе можемо да кажемо да смо вредни, леви, брзи, брижни, паметни, ако нема других људи да се са њима поредимо? Човек је биће заједнице и спасење је најизвесније у Цркви. Међутим, намеће се интригантно питање – Да ли је само крштење довољно за спасење?

* savamilin@gmail.com

Значај свете тајне крштења за спасење

Свету тајну крштења Господ Исус Христос је установио речима које је упутио апостолима: „Идите, дакле, и научите све народе крстећи их у име Оца и Сина и Светога Духа” (Мт 28, 19). Сам Господ Исус Христос крстио се у реци Јордану. Свети Јован Крститељ снебивао се, рекавши: „Ти треба мене да крстиш, а ти ли долазиш мени” (Мт 3, 14), али му Спаситељ одговара: „Остави сада, јер тако нам треба испунити сваку правду” (Мт 3, 15). Светом тајном крштења уводимо се у Цркву и постајемо хришћани (Шмеман 1991, 32–33). Света тајна крштења сматра се и духовним рођењем.

Многи сматрају да је света тајна крштења значајна већ због тога што је она уводна, прва света тајна и без ње нема ни других светих тајни, благослова Цркве, па нема ни свете тајне Евхаристије – тајанственог сједињавања са Богом. На неки начин, свету тајну крштења можемо да посматрамо и као припрему за целовити хришћански живот. У том смислу, истиче се да је и сама Црква припрема за живот вечни (Шмеман 2008, 14). Али ако је крштење припрема и Евхаристија истинско сједињавање са Богом, то значи да је Царство небеско већ наступило. У том смислу можемо рећи да је на тајанствен начин већ само крштење почетак живота вечног. И сам Спаситељ вели: „Царство је Божије унутра у вама” (Лк 17, 21). Стога би и пастири Цркве требало да већ на самом почетку духовног живота сваког новокрштеног сведоче речи Светог апостола Павла: „Што око не видје, и ухо не чу, и у срце човјеку не дође, оно припреми Бог онима који га љубе” (1 Кор 2, 9). У том смислу и Свети Кирило Јерусалимски говори онима који су тек стали на пут просвећења: „Већ осећате мирис блаженства, о просветљивани! Већ сабирате духовно цвеће за плетење небеских венаца; већ замириса миомир Духа Светога. Већ сте стигли у царско предворје: нека би вас сам Цар и увео унутра” (Свети Кирило Јерусалимски 2009, 25). То потврђује и протојереј Александар Шмеман рекавши да је Црква и сама дар и присуство новог живота у савременом свету (Шмеман 2008, 84). Света тајна крштења је не само духовно рођење него и полазна основа аскетског подвижништва и усавршавање огреховљене човекове воље (Тупеша 2017, 10).

Кроз крштење и нарочито потом миропомазање, ми се испуњавамо Духом Светим и самим тим већ сада „постајемо причасници вечног Царства Божијег, које за ’овај’ свет јесте тек долазеће” (Шмеман 2008, 91). У светој тајни крштења видимо да свако ко стреми богопознању заправо стреми савршеној љубави: „Крштењем и благодаћу Светога Духа ми постајемо саобразни лику Сина Божијег по чијем је лику (образу) човек створен. Тајанствено преображавајући нас у синове Божије, оно нас препорађа из старих у нове и из мртвих у бесмртне” (Томасовић 2001, 125). Крштењем се рађамо за духовни живот. Човекова егзистенција више није само биологија, јер превазилази биолошке оквире. Духовни живот познаје друге димензије и ако смо у понору греха, ми смо мртви иако живимо, а с друге стране, ако и умremo са Христом – живимо. То је и сам Спаситељ потврдио рекавши: „Ја сам васкрсење и живот; који вјерује у мене ако и умре,

живјеће. И сваки који живи и вјерује у мене неће умријети вабијек” (Јн 11, 25–26). „Крштење је заправо погребене и васкрсење: сахрањује се стари човек заједно с грехом и васкрсава нови који се обнавља за познање, према лику Онога који га је саздао” (Свети Јован Златоусти 2016, 32). Оглашенима који су се тек припремали за свету тајну крштења Свети Кирило Јерусалимски говори: „Велико је Крштење које вам предстоји: оно је искупљење заробљених, опроштај сагрешења, смрт греху, поновно рођење душе, светлосна хаљина, неуништиви свети печат, колесница ка небу, рајска храна, узрок задобијања Царства, дар усиновљења” (Свети Кирило Јерусалимски 2009, 33). За крај да додамо и речи Светога Нектарија Егинског: „Крштење водом очишћује душу и омива праотачки и вољне грехове, а крштење Светим Духом освећује душу, дарива духовне благодатне дарове, крштенога чини усиновљеником Божјим и причасником богоначалнога духа” (Свети Нектарије Егински 2010, 168).

Видевши из претходно реченог значај свете тајне крштења, доминира утисак да нам је за спасење неопходно крштење. И саме речи Господа Исуса Христа „који повјерује и крсти се биће спасен; а који не вјерује биће осуђен” (Мк 16, 16) сугеришу нам да без крштења нема спасења. И на другоме месту видимо речи Спаситеља које остављају утисак да нам је за спасење неопходно крштење. У јеванђељу Светог апостола и јеванђелисте Јована, у разговору Господа Исуса Христа са Никодимом, налазимо следеће речи: „Заиста, заиста ти кажем: Ако се ко не роди одозго, не може видјети Царства Божијега” (Јн 3, 3), као и мало даље: „Ако се ко не роди водом и Духом, не може ући у Царство Божије” (Јн 3, 5). Крштењем смо рођени за живот вечни. Али то још није довољно; потребно је наставити тим духовним путем, хранити се кроз свету тајну Евхаристије како бисмо духовно расли (Мацукас 2013, 178). Митрополит Јован Зизјулас још експлицитније тврди: „Ако крштени не учествује у Светој Евхаристији, како може васкрснути у Новом Животу? Крштење које није повезано са Светом Евхаристијом исто је што и смрт без Васкрсења” (Зизјулас 2013, 202). То нам потврђују и речи Господње: „Ако не једете тијела Сина Човјечијега и не пијете крви његове, немате живота у себи” (Јн 6, 53). Следујући такав став, Зизјулас додаје: „Крштење, без Евхаристије, губи могућност да неко Бога, по благодати, назива ’Оцем’, као што га Јединородни Син, по природи, зове. Напротив, та могућност се дословно добија само у Евхаристији” (Зизјулас 2013, 203). Додуше, ово није оригинална мисао митрополита пергамског Јована Зизјуласа, јер је налазимо још код Светог Василија Великог:

Духом Светим остварује се наше васпостављање у рају, успон у Царство небеско, поновно стицање усиновљења, слобода да Бога називамо својим Оцем; (Духом Светим) постајемо заједничари благодати Христове, називамо се чедима светлости, бивамо причасници вечне славе и, једном речју, учествујемо у свеукупности благослова – и у овом и у будућем животу (Свети Василије Велики 2016, 256).

У светој тајни Евхаристије у којој Бога прославља и небо и земља, све видљиво и невидљиво, испуњава се радост живљења човека са Богом и тајанствено сједињавање човека са Богом благодаћу Светог Духа (Simić 1984, 58). Из свега до сада реченог изводи се закључак да је за спасење неопходно крштење. Међутим, то питање треба да анализирамо и из другог угла.

„Дух дише гдје хоће” (Јн 3, 8)

Видели смо у претходном поглављу мишљење да није само крштење неопходно за спасење, него и Евхаристија. Међутим, занимљиво је да владика Иринеј Буловић још више истиче значај свете тајне Евхаристије и говори да се кроз Литургију излива толика спасоносна благодат Божија „да се та дакле духовна корист и то спасење протеже не само на све православне хришћане него и на муслимане и на друге иновернике, да чак и неверници, атеисти имају, мада тога нису свесни, корист духовну и спасење извесно, на неки начин, од самога факта вршења свете Евхаристије” (Bulović 1984, 63). Колико се благодат Божија преизобилно излива чак и на људе који не само да не верују у Бога, него се подсмевају светињи, видимо из житија Светог Мученика Порфирија Глумца који се прославља 4. новембра. Порфирије је са својим пријатељем исмевао свету тајну крштења и њега је пријатељ глумац, чинећи оно што чини епископ, правилно крстио. Међутим, на Порфирија се излила толика благодат Божија да се он осетио хришћанином и непоколебљиво је исповедио хришћанску веру које није желео да се одрекне, због чега је мученички пострадао 270. године (Поповић 1998, 76–77).

Сматра се да је прекретница Старога и Новога завета смрт и васкрсење Господа Исуса Христа. Од тог момента, велики је број некрштених у целоме свету, јер је хришћанство тек почело да се развија. Да ли то значи да се ови људи неће спасти само због тога што нису чули за хришћанство? У *Светом њисму* налазимо неколико еклатантних примера у којима се назире могућност спасења без крштења. У *Делима айосџолским* видимо да су апостоли имали недоумице да ли да проповедају хришћанство и крштавају иноплеменике. Али Свети апостол Петар је имао виђење и јасно схватио „да ни једнога човјека не треба звати поганим или нечистим” (Дап 10, 28) и отишао је да проповеда хришћанство капетану Корнилију. И док је Свети апостол Петар још проповедао незнабошцима, „сиђе Дух Свети на све који слушаху ријеч. И задивише се вјерни из обрезања који дођоше с Петром, да се и на незнабошце излио дар Духа Светога” (Дап 10, 44–45). Када је то видео Свети апостол Петар, схватио је да је Бог позвао и незнабошце на спасење. Али за нашу проблематику значајно је нагласити да се Дух Свети излио на људе иако још формално нису крштени. То сведочи и Свети апостол Павле: „Бог не гледа ко је ко (...) Јер кад незнабошци немајући закона чине од природе што је по закону, они немајући закон сами су себи закон; они доказују да је у срцима њиховим написано оно што је по закону, пошто свједочи савјест њихова, и пошто се мисли њихове међу собом оптужују или оправдавају” (Рим 2, 11, 14–15). И заиста, сви људи имају усађен у себи морални закон и по том закону ће им се судити без об-

зира на то да ли су чули за хришћанство или не. И Свети апостол Петар говори: „Заиста видим да Бог не гледа ко је ко, него у сваком народу онај који га се боји и твори правду мио је њему” (Дап 10, 34–35). Важност изливања Духа Светог наглашава и Свети апостол Петар у својој посланици рекавши да крштење није „као прање тјелесне нечистоће, него обећање Богу добре савјести” (1 Пт 3, 21).

Крштење нема магијске моћи, као ни Евхаристија. Занимљив је пример разбојника на крсту. Нити је слушао речи Спаситеља, нити је био на Тајној вечери, чинио је недела, вероватно разбојништва, можда силовања, можда убиства вредна мучне, смртне казне. Али је у самртном часу, када Господа Исуса Христа као Месију нису препознали учени књижевници и фарисеји, када су се од Спаситеља разбежали његови апостоли, када је сав разуздани народ викао Пилату: „Да се разапне!” (Мт 27, 23), разбојник ипак имао толико истинољубиво срце па препознаје Бога у ишибаном, испљуваном и презреном сапатнику. Потом нам даје фантастичан пример: без могућности за дела покајања, без формалне исповести, он само упућује речи Спаситељу: „Сјети ме се, Господе, кад доћеш у Царству својем” (Лк 23, 42). Господ Исус Христос, видевши веру његову, изговара: „Заиста ти кажем, данас ћеш бити са мном у рају” (Лк 23, 43). Разбојник на крсту је приказао несумњиву веру у Богочовека баш када су многи сумњали и заправо га је та вера спасла. Тако долазимо до главног критеријума за спасење: без вере нема спасења! Уосталом, потребно је овде још подробније анализирати речи: „Који повјерује и крсти се биће спасен; а који не вјерује биће осуђен” (Мк 16, 16). Логички след налазимо у првом делу реченице, где из две истините премисе доносимо правилан закључак. Али у другом делу реченице стоји само једна истинита премиса: „а који не вјерује” и закључак: „биће осуђен” (Мк 16, 16).

За спасење је неопходна вера

У претходном поглављу је приказано да света тајна крштења није сама по себи довољна за спасење, него да је потребна и вера. Утемељење за ову тврдњу видимо у речима Господа Исуса Христа записаних код Светог апостола и јеванђелисте Јована: „Јер Бог тако завоље свијет да је Сина својега Јединороднога дао, да сваки који вјерује у њега не погине, него да има живот вјечни” (Јн 3, 16); „Који у њега вјерује не суди му се, а који не вјерује већ је осуђен, јер није вјеровао у име Јединороднога Сина Божијега” (Јн 3, 18); „Ко вјерује у Сина, има живот вјечни; а ко је непослушан Сину, неће видјети живота, него гњев Божији остаје на њему” (Јн 3, 36).

Да је вера неопходна за живот вечни видимо из следећих стихова забележених код Светог Јована Богослова: „Заиста, заиста вам кажем: Ко моју ријеч слуша и вјерује Ономе који ме је послао, има живот вјечни, и не долази на суд, него је прешао из смрти у живот” (Јн 5, 24); „Ја сам хљеб живота: који мени долази неће огладњети, и који у мене вјерује неће никад ожедњети” (Јн 6, 35); „А ово је воља Онога који ме је послао, да сваки који види Сина и вјерује у њега има жи-

вот вјечни; и ја ћу га васкрснути у посљедњи дан” (Јн 6, 40); „Заиста, заиста вам кажем: Који вјерује у мене има живот вјечни” (Јн 6, 47) (Милин 2019, 130–131).

Мноштво примера из *Светиога писма* јасно говори да је вера неопходна за спасење. Али најексплицитнији пример налазимо у саборној посланици Светог апостола Јована Богослова: „Сваки који вјерује да Исус јесте Христос, од Бога је рођен” (1 Јн 5, 1). Израз „од Бога је рођен” можемо да схватимо и као само крштење. Колико је вера значајна за спасење видимо и по томе што је најпознатија проповед Светога Саве управо она о правој вери. Свети Сава је знао да је за успешно мисионарење и просвећивање Срба, за развој религиозности, усвајање узвишених хришћанских вредности и успостављање живе Цркве од пресудне важности правилно вероисповедање (Милин 2020, 25).

Да бисмо боље сагледали питање да ли без крштења има спасења, треба сагледати и шта је спасење. То није просто избављење од греха и смрти. Спасење је усавршавање и освећење човека, довођење њега до праве природе, до његовог назначења, до његовог богопостављеног циља живота и постојања (Bulović 1984, 63). Спасење је од Бога, јер ни наш подвиг, пост, молитва, свака аскеза није довољна за спасење, него је то наш начин сарадње са Богом, саглашавања са његовом вољом да се сви људи спасу, али спасавамо се благодаћу Божијом (Bulović 1984, 64). Међутим, колико год да је вера неопходна за спасење, она је само неопходна основа. Свети апостол Павле наглашава да сама вера није довољна, „него вјера која кроз љубав дјела” (Гал 5, 6). Тај став потврђује и Свети апостол Јаков: „Јер као што је тијело без духа мртво, тако је и вјера без дјела мртва” (Јак 2, 26). И на овај начин заокружујемо целину и враћамо се на Господње речи из увода из којих се види да је љубав и брига према ближњима неопходна за спасење (видети: Мт 25, 34–36).

Црква као једини сигуран пут спасења

Као што је већ истакнуто, није света тајна крштења само формалност. Крштење је света тајна која решава егзистенцијална питања човека. Крштење је света тајна којом улазимо у Цркву и рађамо се за духовну реалност коју овај свет не познаје. Сам Господ Исус Христос је рекао: „Ја сам пут и истина и живот” (Јн 14, 6), а такође нам Свети апостол Павле вели да је „Христос глава Цркви” (Еф 5, 23); дакле, најсигурнији пут ка спасењу нам је у Цркви. Не само што кроз свету тајну крштења постајемо чланови Цркве, него се у Цркви поучавамо благочестивом животу, преизобилна благодат се излива на нас кроз све свете тајне, а нарочито у светој тајни Евхаристије којом се мистично сједињујемо са Богом и на Литургији Бога прослављамо као што ћемо га прослављати у Царству небеском. То је сигуран и осведочен начин спасења не само да бисмо задобили рај, него да бисмо се одмах и сада радовали Христу, иако Христов други долазак у слави жељно ишчекујемо. Истина, љубав Божија простире се на све људе и могуће је да ће Бог спасити и неке који нису крштени, али зашто бисмо се лишавали благодати Божије у

овом животу, ако се спремамо да је примамо у изобиљу у вечности? Истина је да се спасавају сви који верују, али они који су притом и крштени добијају заштиту од вражјих сила, испуњују се благодаћу Светога Духа и, што је најважније, могу да се кроз Евхаристију тајанствено сједине са Богом. У том смислу, препознајемо да је света тајна крштења материјални доказ наше праве вере и зато се чита *Символ вере* на почетку свете тајне крштења. Наша вера јесте предуслов за крштење, али се потом она продубљује кроз остале свете тајне, а све то треба да буде поткрепљено и добрим делима. У том смислу, крштење је природна последица наше вере, а свим верујућима је природно место Црква која вековима указује на сигурни пут спасења.

Закључак

У прва три века хришћанства памтимо бројне прогоне хришћана од стране многобожачког Римског царства. Дешавало се да су представници римске власти прекидали хришћанска богослужења и хапсили све окупљене. Будући да је све до 313. године и Миланског едикта хришћанство било забрањено друштво (*collegium illicitum*), најчешће би сви похапшени страдали. Из катихеза Светог Кирила Јерусалимског и Светог Јована Златоустог видимо да су се оглашени недељама спремали за свету тајну крштења. Дешавало се да мученички пострадају оглашени који још нису примили свету тајну крштења, али су у свему показали непоколебљиву веру. И тада је провејавало питање да ли ће се они спасти пошто нису формално крштени. Богоносни оци, имајући Светога Духа у себи, дали су одговор: они су крштени у својој крви! Најјасније нам о томе говори Свети Василије Велики:

А како су неки, у борби за благочестиву веру, већ претрпели смрт Христову, и то у стварности, а не као изобраење, за њихово спасење није био потребан праобраз воде пошто су крштени сопственом крвљу. Ово пак не говорим зато да бих умањио крштење водом него да бих порекао мишљење оних који устају против Духа, па мешају оно што се не да смешати и срањују оно што се не да сравнити (Василије 2016, 257).¹

Имајући у виду све наведене чињенице јасно је да је сасвим излишно питање да ли заиста без крштења нема ни спасења. Заправо, идеја овог рада је да се принципијелно сагледа цела проблематика и понуди једно опште решење.

¹ Било је још Светих Отаца који су мучеништво за хришћанску веру сматрали као крштење, као нпр. Свети Кирило Јерусалимски (видети: William A. Jurgens, *Faith of the Early Fathers: A Source-book of Theological and Historical Passages from the Christian Writings of the Pre-Nicene and Nicene Eras*, Series, Vol. 1. Ed. Liturgical Press, 1970, n. 811), Свети Јован Златоусти (видети: William A. Jurgens, *Faith of the Early Fathers: A Source-book of Theological and Historical Passages from the Christian Writings of the Pre-Nicene and Nicene Eras*, Series, Vol. 2. Ed. Liturgical Press, 1970, n. 1139), Свети Фулгенције (видети: William A. Jurgens, *Faith of the Early Fathers: A Source-book of Theological and Historical Passages from the Christian Writings of the Pre-Nicene and Nicene Eras*, Series, Vol. 3. Ed. Liturgical Press, 1970, n. 2269) и други.

Понекад нам верници намећу загонетна логичка питања на која није једноставно дати одговор. Принципијелним ставом, формалним прописима, све у правничком духу, очекују јединствен одговор за све. Нама се намеће улога да бранимо хришћанску истину из хришћанске перспективе и као да постајемо – како се у жаргону каже – Божији адвокати, тј. разјашњавамо зашто је Бог нешто урадио. Али ко год познаје хришћанство и сагледава речи и поступке Господа Исуса Христа видеће да Спаситељ никада није био формалиста. Није прослављао суботу на начин како су то чинили фарисеји и други Јевреји, што видимо из речи: „Није овај човјек од Бога, јер не светкује суботу” (Јн 9, 16). Још наглашеније незадовољство видимо у речима старешине зборнице: „Шест је дана у које треба радити, у ове, дакле, долазите те се лијечите, а не у дан суботни” (Лк 13, 14).² Такође, Господ Исус Христос није бирао престижно друштво, него је трпезу делио и са друштвено презренима. То чуђење наводи Свети апостол Лука: „И гуњяху књижевници њихови и фарисеји говорећи ученицима његовим: Зашто са цариницима и гријешницима једете и пијете?” (Лк 5, 30). А видимо и мало даље да негодујући постављају питање: „Зашто ученици Јованови посте често и молитве чине, а тако и фарисејски; док твоји једу и пију?” (Лк 5, 33). Заиста, Спаситељ није бежао од презрених људи, него се трудио да помогне свакоме ко је спреман на покајање. Диван пример видимо приликом боравка Господа Исуса Христа у дому фарисеја Симона. Једна позната грешница ушла је у кућу фарисејеву за Спаситељем и показала дела покајања. „А кад видје фарисеј који га је позвао, рече у себи: Да је он пророк, знао би ко и каква га се жена дотиче; јер је грјешница” (Лк 7, 39). А Спаситељ моћним примером разјашњава зашто се не гнуша грешника и колико цени покајање, рекавши: „Видиш ли ову жену? Уђох ти у кућу твоју; ни воде ми на ноге ниси дао, а она ми сузама обли ноге, и косом главе своје отрије. Цјелива ми нијеси дао; а она, откако уђе не преста цјеливати ми ноге. Уљем ниси помазао главу моју, а она мирисом помаза ми ноге. Зато ти кажем: Опраштају јој се гријеси многи, јер је велику љубав имала” (Лк 7, 44–47). Још један пример видимо када је Господ Исус Христос желео да борави код старешине цариника Закхеја. И опет Свети апостол Лука наводи речи: „И сви који видјеше роптаху, говорећи како уђе да гостује код грјешнога човјека” (Лк 19, 7). Али епилог је тај да се Закхеј због толике љубави Спаситеља покајао и зато Господ говори: „Данас дође спасење дому овоме; јер и ово је син Аврамов. Јер Син Човјечији дође да потражи и спасе изгубљено” (Лк 19, 9–10). Христос као да говори: тај грешник од кога сте ви одустали, од њега ја нисам одустао и дошао сам да и њега спасем. Не само да Господ Исус Христос није био формалиста, него је критиковао формализам. Сетимо се речи: „Тешко вама књижевници и фарисеји, лицемјери, што дајете десетак од метвице и од копра и од кима, а остависте што је претежније у закону: правду и милост и вјеру; а ово је требало чинити и оно не остављати. Вођи слијепи, који оцјеђујете

² У *Новом завету* видимо мноштво примера када се исказује незадовољство због тога што Спаситељ исцељује у дан суботни или не прославља суботу као што се очекује, нпр.: Мт 12, 1–14; Мк 2, 23–28; Мк 3, 1–6; Лк 6, 1–11; Лк 14, 1–6; Јн 5, 9–16.

комарца а камилу прождирете” (Мт 23, 23–24). Зато нас је Спаситељ упозорио рекавши: „Неће сваки који ми говори: Господе, Господе, ући у Царство небеско; но који твори вољу Оца мојега који је на небесима” (Мт 7, 21). И да се не изненадимо у онај дан, Спаситељ је још рекао: „Али ће многи први бити последњи и последњи први” (Мк 10, 31).

У том смислу, ми треба да проникнемо шта је воља Божија да бисмо разумели одговор на проблем спасења. А из *Свeйшoгo иисма* знамо да је воља Божија „да се сви људи спасу и да дођу у познање истине” (1 Тим 2, 4). Зато је важно да не будемо Божији адвокати него Божији сведоци, да сведочимо његову љубав и његову правду која је другачија од наше. Томе нас је најбоље научио у причи о најамницима за виноград (видети: Мт 20, 1–16). На крају, није ли Бог слободан да учини како хоће? На коју вишу инстанцу они који негодују да се позивају? Али је неопходно да већ сада и овде сагледавамо вољу Божију и да будемо испуњени вером и љубављу и надом, па да попут Светог апостола Павла истински сведочимо да „ни смрт, ни живот, ни анђели, ни поглаварства, ни силе, ни садашњост, ни будућност, ни висина, ни дубина, нити икаква друга твар неће моћи одвојити од љубави Божије, која је у Христу Исусу Господу нашем” (Рим 8, 38–39).

Библиографија

Ћирилична

Свети Василије Велики (2016). *Дошмајски сјиси*. Нови Сад: Беседа.

Зизјулас, Ј. (2013). „Свето Крштење и Света Литургија”, у: Гајић, Г. (уредник) *Литургијско бојословље*. Београд: Службени гласник, стр. 189–210.

Свети Јован Златоусти (2016). *Катихезе*. Београд: Глобосино.

Свети Кирило Јерусалимски (2009). *Катихезе и остала дела*. Манастир Острог.

Мацукас, Н. (2013). „Учење Светог Николе Кавасиле о Светим тајнама Цркве”, у: Гајић, Г. (уредник) *Литургијско бојословље*. Београд: Службени гласник, стр. 167–187.

Милин, С. (2019). „Потрага за боговиђењем као неопходност за истинско сведочење”, у: Матић, З. (уредник) *Исихазам у живоју Цркве српских и њоморских земаља*. Београд, Пожаревац: Институт за Систематско богословље Православног богословског факултета Универзитета у Београду, Одбор за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске, Манастир Тумане, стр. 121–138.

Милин, С. (2020). „Беседа Светог Саве о правој вери”, у: Пузовић, В., Таталовић, В. (уредници) *Осам векова аутокефалије Српске Православне Цркве*. Београд: Свети Архиепископски Синод Српске Православне Цркве, Православни богословски факултет Универзитета у Београду, стр. 23–30.

Свети Нектарије Егински (2010). *Православна свешћена катихеза*. Београд: Глобосино.

- Поповић, Ј. (1998). *Житија светих (за новембар)*. Београд, Ваљево: Манастир Св. Ђелије.
- Томасовић, М. (2001). *Тајна источника новога живота*. Београд, Атина: Богословски факултет Српске Православне Цркве.
- Тупеша, Н. (2017). „Испуњење крштењских завета у Светој Тајни монашког пострига”, у: *Годишњак* (16), стр. 8–17.
- Шмеман, А. (1991). *Света тајна крштења*. Цетиње: Митрополија црногорско-приморска.
- Шмеман, А. (2008). *Водом и духом*. Манастир Хиландар.

Латинична

- Bulović, I. (1984). „Spasenje u Hristu u novijoj pravoslavnoj asketskoj tradiciji”, u: Duda, B., Fućak, J., Rebić, A., Zagorac, V. (urednici) *Isus Krist jedini spasitelj svijeta*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Katolički bogoslovni fakultet, str. 58–60.
- Simić, P. (1984). „Doživljaj spasenja u pravoslavnoj liturgiji”, u: Duda, B., Fućak, J., Rebić, A., Zagorac, V. (urednici) *Isus Krist jedini spasitelj svijeta*. Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Katolički bogoslovni fakultet, str. 61–64.

Faith and Baptism in Mark 16:16

Summary: In spiritual conversations with believers, the opinion is often expressed that there is no salvation without Baptism. Believers base this attitude on the words of the Lord Jesus Christ: “He who believes and is baptized shall be saved; and he who does not believe shall be condemned” (Mark 16:16), as well as the words: “Unless one is born of water and Spirit, he cannot enter the Kingdom of God” (John 3:5). The paper analyzes the foundation of such a point of view. Firstly, the words from the New Testament, as well as from the Holy Fathers’ literature, which highlight the importance of the Holy Sacrament of Baptism, are cited. But then another argument from the Holy Scriptures of the New Testament is presented, which testifies that the act of Baptism itself does not guarantee salvation. The most obvious example is Captain Cornelius who was filled with the Holy Spirit even though he had not yet been baptized. Also, we see that the repentant thief on the cross was saved even though he could not show acts of repentance. He was not baptized but he displayed sincere faith. In the conclusion, it is emphasized that the most important criterion for salvation is faith, and all according to the words of the Savior recorded by the Holy Apostle and Evangelist John: “Truly, truly, I say to you: He who hears my word and believes in the One who sent me shall have eternal life, and not come to judgment, but has passed from death to life” (John 5:24).

Key words: Baptism, Eucharist, salvation, faith, Church.